

26/20 - 1 wekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond - 20 november 1971

HUMANIST

Welvaart of verwording?

In 'de Groene' d.d. 7-8-'71 staat het volgende te lezen: 'Sinds de kulturele revolutie is in China een massabeweging gaande om beter gebruik te maken van afvalprodukten, zo meldt het Amerikaanse weekblad Guardian uit Peking. In China wordt afval als iets misdadigs beschouwd en het probleem is niet het ergens kwijt te raken maar het zo efficiënt mogelijk te gebruiken. 'De Guardian geeft een aantal voorbeelden die ons, westerlingen tot nadenken zouden moeten brengen.

Beschouw dit citaat s.v.p. nu eens niet als kommunistische propaganda maar als een bewijs, dat er voor onze milieuproblemen dus wel degelijk oplossingen te vinden zijn. Immers, wanneer het Chinese volk voor de milieuverontreiniging oplossingen vindt, dan zouden wij ze hier ook kunnen toepassen. Of niet?

Maar het zal veel geld gaan kosten en in onze westerse samenleving blijkt geld nu eenmaal belangrijker dan mensenlevens. Geld is macht en met macht kun je alles kopen; menselijke arbeidskracht, de resultaten van het wetenschappelijk denken, bodemschatten en wat niet al meer.

Onze in hoofdzaak christelijke samenleving is tot op heden zwaar van het bloed, het onrecht, onverdraagzaamheid en vernietigingsdrang. Overdreven? Wel, men hoeft niet zo ver in onze westerse geschiedenis terug te gaan om dit te ontdekken. De ellende en vernietigingen van de Eerste en Tweede Wereldoorlog, de Russische revolutie, het fascisme, het nationaal-socialisme, het kolonialisme en het neo-kolonialisme met het etiket van 'ontwikkelingshulp'.

Voorts de bewapeningswedloop met een 'overkill', voldoende om al het leven op onze planeet vele malen te vernietigen.

Dan onze industrie, die op kousevoeten bezig is ons leefmilieu te vergiftigen. Denkt u maar eens aan de Stella Maris, het giffschip van de AKZO en de vele onbekende giffschepen, die bezig zijn het leven in de zee te vernietigen met industrieafval. In Duitsland — en wie weet waar nog meer — wordt industrieafval met arsenicum, genoeg om de halve wereldbevolking te vergiftigen, op verschillende asbelten weggevoerd omdat het goedkoper is. Intussen blijkt op sommige plaatsen het grondwater reeds vergiftigd. Ook cyaankali-houdend afval is met duizenden tonnen in een meer in Duitsland geworpen en hierdoor wordt weer het water van beekjes die op

het Europese riool de Rijn uitkomen, bedreigd.

Ettelijke tonnen vergiftigd industrieafval wordt op onverantwoorde wijze weggevoerd en bedreigt het leven van plant, dier en mens en dit alles om de winst zo hoog mogelijk op te voeren.

En wat doet het volk in onze zo hoog ontwikkelde westerse kultuur hiertegen? We kunnen mensen in wagentjes op de maan zetten maar onderwijl zijn we bezig van onze planeet een maan te maken. Zijn we nu stapel gek geworden? Het heeft er helaas alle schijn van.

Wanneer zal het tot onze verharde 'welvaartskoppen' doordringen dat wij, het volk dus, een niet mis te verstaan halt toeroepen aan deze medogenloze vorm van industriële ontwikkeling? Dat we door een massale samenwerking een oplossing zoeken en vinden voor de milieuvervuiling? Een eind maken aan het onverantwoordelijk omspringen met de zo kostbare natuur? Het Chinese volk kan het blijkbaar wel, het industrieafval levert daar geen gevaar voor het leven op maar wordt omgezet in nuttige produkten.

Zou dat komen omdat de Chinese bevolking over een veel oudere beschaving beschikt dan wij westerlingen? Zou dit volk meer volwassen kunnen denken en daardoor minder vatbaar zijn voor de onvolwassen 'hebbe, hebbe'-mentaliteit, waaronder de westerling gebukt gaat?

Ik meen dat Erich Fromm, hoogleraar sociologie, psychologie en filosofie aan de nationale universiteit van Mexico, tevens praktiserend psycho-analitikus, in zijn boek, 'Marx, Freud en de Vrijheid' de situatie waarin wij momenteel verkeren juist weergeeft wanneer hij daarin schrijft: 'Ik geloof dat het vandaag maar om één ding gaat: oorlog of vrede. De mens zal waarschijnlijk in staat zijn alle leven op aarde weg te vagen; in ieder geval ligt de dreigende mogelijkheid nabij, dat de mens in een nieuwe oorlogscatastrofe de civilisatie en cultuur van onze wereld grotendeels zal vernietigen. Dat gevaar reëel te onderkennen en de dubbelhartige praatjes te doorzien die van alle kanten op ons worden losgelaten om te beletten dat we merken naar welke afgrond we toehollen, dat is het eerste morele en intellectuele gebod dat de mens in het huidige uur dient te eerbiedigen. Doen we dat niet, dan zijn we allen verdoemd.'

Laten we deze woorden eens goed tot ons laten doordringen en actiegroepen steunen die de oorlog en de milieuverontreiniging bestrijden. Dit is m.i. praktisch medewerken aan de humanisering van onze samenleving.

Gij ouders, durft u uw kinderen nog recht in de ogen te zien, wanneer u in deze passie blijft? Wanneer uw z.g. welvaarts- en statussymbolen u nader aan het hart liggen, dan de toekomst van uw kinderen?

A. E. Kapitz, Rotterdam

H.V. RADIO

Hilversum 2: 10.00 - 10.15 uur

21 november

2e programma inzake de wijziging van de wet gewetensbezwaarden militaire dienst:

'de huidige procedure en mogelijke verbeteringen'.

In dit programma o.a. een interview met de centraal geestelijk raadsman van het H.V., de heer P. A. Pols.

28 november

'Vervreemding'

een programma, dat vooruitloopt op de tv-uitzending van 's avonds.

H.V. TELEVISIE

Nederland: 22.35 - 23.05 uur

'Vervreemding';

een programma op basis van een concept van Ger Harmsen.

Regie: Joes Odufre.

HUMANIST

voortzetting van Mens en Wereld

Tweewekelijkse uitgave van de stichting 'de humanistische pers'

Jaargang 26 nummer 20

20 november 1971

Redaktrice:

Josephine Vonk

Redaktieraad:

Mevr. P. Hienekamp,

R. de la Rie,

H. J. Roethof,

H. Wiedeman.

Redaktiesekretaris:

F. C. van Soesbergen,

Paulus Buyslaan 23, Amersfoort,

telefoon 03490-16474

Lay-out: Gerard Voet

Druk: Storm - Utrecht - Maarssen

Administratie, abonnementen en advertenties:

Postbus 114, Utrecht,

telefoon 030-24641.

postgiro 58 t.n.v.

'de humanistische pers', Utrecht.

Abonnementsprijzen per jaar:

Nederland, andere EEG-landen,

Suriname en Ned. Antillen f 15,—

Overige landen f 17,50

Losse nummers f 0,75

In dit blad ingenomen standpunten zijn niet noodzakelijkerwijs die van het Humanistisch Verbond.

Astrologie? So what?

Dit onderwerp lijkt mij te belangrijk om er niet nog eens op terug te komen. Onder de kop 'De astrologie een waan? So what?' kon men in de *Humanist* van 23/10 jl. weer een reactie vinden op het artikel van Peter Krug in het nummer van 26/6-1971: 'Nieuwe gelovigen op oude dwaalwegen'. Een tweede ingezonden brief in nummer 18 en een die reeds in nummer 15 werd afgedrukt bewijzen, dat er nog meer humanisten zijn die zich door Krug's afwijzing van de astrologie gekwetst voelen. Voor mij — en ik mag wel aannemen ook nog voor vele anderen — geldt precies het tegenovergestelde en ik tracht te begrijpen waarom sommige mensen zich zo getroffen voelen als men de astrologie in twijfel trekt. Men moet het toch er over eens zijn dat er een hele reeks van factoren van invloed is op ons leven: de erfmasa die wij hebben meegekregen, het milieu waarin we worden grootgebracht, de maatschappelijke verhoudingen om ons heen, de ervaringen die wij ondergaan enz. enz. Mocht nu het gesternte waaronder wij worden geboren óók zijn invloed op ons uitoefenen — wat overigens naar de mening van velen ten zeerste te betwijfelen valt — waarom dan van tevoren overtuigd zijn van deze relatie i.p.v. onbevooroordeeld wetenschappelijk te onderzoeken óf er zo een samenhang werkelijk bestaat? Waarom dan aan deze éne faktor zo een beslissende belangrijkheid toekennen en vooral: waarom zo geëmotioneerd raken als men die mogelijkheid negeert?

Maar afgezien daarvan dat ze deze nuchtere overwegingen in aanmerking moesten nemen zou ik gaarne willen dat onze vrienden, die niet begrijpen waarom de tegenstanders van de astrologie zich over hun 'onschuldige hobby' opwinden, zich de consequenties ervan voor ogen hielden. Het lijkt mij nl. dat men zich volkomen onvrij moet voelen als het verloop van ons leven, als onze verhouding tot anderen, als alle toekomstige gebeurtenissen reeds 'in de sterren zijn geschreven'. Dan zou alles van tevoren moeten zijn bestemd en vastgelegd en de mens zou zich niet kunnen onttrekken aan zijn lot. Zou dat zo zijn, dan ware al ons streven naar mondigheid, naar medezeggenschap, naar welke invloed dan ook, nutteloos. Waar blijft de mogelijkheid om onze eigen weg te kiezen, waar blijft onze vrijheid als het verloop van onze geschiedenis door overmachtige konstellaties reeds bij onze geboorte onveranderbaar is bepaald? (Ons 'beetje' vrijheid zou men beter moeten zeggen, want de factoren die boven werden genoemd beperken ons reeds genoeg.) Dit inzicht hoeft overigens noch ons geloof in 'kosmische verbanden' noch ons gevoel voor 'het mysterie van het leven' te belemmeren.

Ik meen dus dat we de hang naar astrologische aspecten geenszins lichtvaardig mogen opvatten. Het lijkt mij gewoon gevaarlijk zich ernstig achter illusies te verschuilen. Want het geloof in oppermachtige invloeden van buiten af bindt ons met onzichtbare ketenen en levert een voorwendsel om zich te onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor wat er met ons zelf en met de wereld om ons heen gebeurt. Ik kan dus met Krug de hoogkonjunctuur van de sterrenwielarij slechts griezelijk vinden. De astrologie lijkt mij een beweging die de verwerkelijking van humanistische idealen in de weg staat.

O. Birman, Amersfoort

De waanzin van de astrologie-inkwisiteurs

Glimlachend heb ik in 'Humanist' (18) gelezen, dat er gelukkig toch reacties op dat astrologie-artikel van Peter Krug gekomen zijn. Als professioneel astrologie-student én functionaris van het humanisties jongeren centrum doet me dat goed. Immers over astrologie valt te diskuteren. Minder valt het te verdedigen dat deze waan uitgeroeid zou moeten worden en dat daar een taak voor humanisten zou liggen. Tegen zulke intolerante, onmenselijke, onhumanistische opvattingen protesteer ik.

Peter Krug pleit er toch niet voor dat er weer mensen om 's geloofs wille vervolgd worden?

Wie astrologie bestudeert zal merken dat het minder met de sterren te maken heeft dan met wetmatigheden in menselijk gedrag.

Wie weet volgens welke cycli zich psychische processen voltrekken KUNNEN, kan deze ook bewust hanteren en gebruiken, zelfs rekening houden met toekomstige ontwikkelingen. Het is de wet van oorzaak en gevolg.

Ieder wezen is een unikum, heeft een zin en een nut! Een goede horoskoop is een uniek schema van krachten werkzaam in een uniek wezen. Heel wat humaner dan de mooie wetenschap dus.

Volgens de astrologie (en niet alleen volgens de astrologie) gaan we een nieuw tijdperk tegemoet: het aquariustijdperk. En daarin past een ander denken dan het rationele denken. (Het einde van het rationeel humanisme!)

Wetenschap is altijd het kennen van de menselijke omgeving geweest. Astrologie doet het nog steeds. De andere wetenschappen (voortgekomen uit de astrologie!) doen dat allang niet meer. Ze lijden aan hoogmoedswaanzin en proberen zélf de kosmos te plannen. Het effect stinkt.

Een astroloog voelt zich verbonden met alles wat leeft, de wetenschapper spreekt van 'vervreemding'. Zij die aan astrologie geloven ervaren die verbondenheid weer. Zij die wetenschappelijke produkten afleveren werken mee aan de door de wetenschappers van Rome genoemde 35 jaren die ons nog resten van de ondergang. De vraag is kunnen we de kosmos plannen of hebben wij een functie in het geheel. Geen nieuwe vraag.

Het gaat om innerlijke of uiterlijke ruimtevaart. En wat maakt gelukkiger?

Vraag het de chemius, de astroloog... de humanist.

Jan Swagerman, hjs

De (waan-)zin van de astrologie

Ook voor sommige humanisten is het blijkbaar moeilijk te aanvaarden, dat het leven zinloos is. Wij willen zo graag teleologisch denken inplaats van causaal en toch is dat hét grote verschil tussen religie en humanisme. De religieuze mens gelooft, dat iemand of iets een bedoeling heeft met, of geeft aan dit leven en deze wereld; de humanist ziet slechts oorzaken van alle gebeurtenissen, geen zin of doel buiten die, die hij er zelf aan wil geven.

Astrologie is een religie: uiting van het geloof, dat ons leven kosmische zin heeft. Als zodanig is het niet beter of slechter dan elke andere religie, mits haar aanhangers maar geen wetenschappelijke pretenities gaan koesteren. Laat niemand astrologen meewarig aankijken vanwege hun overtuiging: bijna ieder mens heeft instinctief een soort geloof in een hogere macht of geheimzinnige kracht, die van buiten af onze levensloop kan beïnvloeden.

Of astrologie waarheid bevat of niet is volstrekt onbelangrijk; op haar functie komt het aan. Helpt zij sommige mensen gelukkiger te leven, biedt zij enige troost? Zo ja, bestrijdt haar dan niet. Patiënten vinden genezing voor hun kwalen door placebo's en daarom gaat het. Veroordeel noch de arts die ze voorschrijft noch de patiënt die er baat bij vindt.

A. Weiland, Oegstgeest

Het is niet alleen typerend maar ook benauwend dat anno 1971 de waarde van de astrologie, schrijfmachines, televisiekamera's en, helaas, ook gemoederen in beweging brengt.

Naarmate de werkelijkheid meer een nachtmerrie wordt door het onvermogen te begrijpen wat men ervaart en door gevoelens van machteloosheid omdat men zijn greep op de werkelijkheid verliest, wordt de behoefte aan soelaas groter en de koers van bovenzinlijke 'waarden' stijgt naarmate de rede devalueert.

*Wantrouwen jegens de wetenschap, het afwijzen van aardse goederen, het verlangen naar een gemeenschappelijk beleefde extase en de hang naar het bovenaardse zijn moderne symptomen van onbehagen. Het gevaar is dat dat wantrouwen, die afkeer EN die verlangens de maatschappij bouwrijp maken NIET voor een uitkomst aanwijzende religieuze heilsleer, maar voor een zeer aardse, zeer meedogenloze ideologie.**

De redactie sluit zich aan bij het artikel van Peter Krug en stelt voor de discussie over de waarde van de astrologie, althans in Humanist, nu te beëindigen. (jv)

* Benjamin Barber: *Superman and Common Men* (Praeger, New York) 1971

De gevangenis, een onwaarschijnlijk fossiel

door F. E. Frenkel

Een van de wonderlijkste anachronismen in een tijd die bij voorkeur als tijdperk van het atoom of van de ruimtevaart aangeduid wordt, is ongetwijfeld de gevangenis. De verklaring voor het voortbestaan van dit instituut is de vanzelfsprekendheid waarmee aanvaard wordt dat in nieuwsberichten waarin melding wordt gemaakt van ontdekking of opheldering van enig delikt, de onvermijdelijke slotzin luidt 'dat de verdachte is ingesloten'. Men staat hier niet bij stil, evenmin als men ook niet erover pleegt na te denken dat, bijvoorbeeld, een schildpad een tamelijk uniek overgebleven exemplaar is van een allang uitgestorven levensvorm. Hier loopt de vergelijking overigens mank, want zo verschrikkelijk oud als de schildpad is de gevangenis, als straf-inrichting althans, eigenlijk helemaal niet. Wat dat betreft is een andere vergelijking instructiever. Een goede eeuw geleden, en daarvoor, komt men de term 'strafrecht' nauwelijks tegen; gebruikelijk is 'lijfstrafrecht'. Het strafrecht verleent zich sedert de weglating van het voorvoegsel lijf als het ware een air van respectabiliteit, zoals het woord chemie voor de desbetreffende huidige wetenschap zijn afkomst van 'alchemie' voor de 'kunst' om de Steen der Wijzen te vinden, versluiert.

In een nog vroeger tijdperk lag het weer anders, maar laten wij ons hier tot meer recente gegevens beperken. Bij de totstandkoming van ons Wetboek van Strafrecht noemde de toenmalige Minister van Justitie Modderman de straf — en hij dacht daarbij zeker primair aan de gevangenisstraf — 'een leed, geen kwaad'.

Men zou zich allicht af kunnen vragen of er, als de straf al leedtoevoeging tot doel moest hebben, geen goedkopere en zinvoller methode te vinden geweest zou zijn dan mensen in sombere bouwwerken achtertralies op te sluiten. Maar in een tijd waarin bouwkosten en personeelvoorziening niet die problemen van tegenwoordig gaven, hinderden de kosten misschien het minst. En ook kan men zeggen dat de 19de-eeuwse gebruikelijke levensomstandigheden van de meeste adspirant-bewoners van die bouwwerken nauwelijks beter waren dan die in de gevangenis, zodat zij er, wat dat betreft, niet erg op achteruit gingen. Toch was men zich er, zelfs in die tijd, al van bewust dat het bijeen brengen van delinkwenten onder een dak er niet bepaald toe bijdroeg de betrokkenen maatschappelijk beter toe te rusten; dat veeleer het tegendeel het geval was.

De grote gevangenshervormingsbeweging in de vroege 19de eeuw was er onder meer

op gericht geweest de als 'demoraliserend' ervaren 'gemeenschap' in de gevangenis te beëindigen. In het mensbeeld van die tijd paste de illusie dat de 'misdadiger' in de eenzaamheid van zijn cel met behulp van de bijbel en godvruchtige gevangenisbezoekers, tot inkeer zou kunnen komen en dat de neerhalende, gebruikelijke 'gemeenschap' zo'n inkeer onmogelijk maakte.

De praktijk echter leidde tot de ervaring dat ook het volstrekt isoleren van individuele mensen dat doeleinde eerst recht niet diende en een onoverkomelijke kwelling opleverde. De bedoeling dat straf 'geen kwaad' mocht zijn, is dus steeds, naar men wist, in de gevangenis onrealiseerbaar gebleken, zodat het alleen maar vreemd is dat men desondanks aan dat instituut is blijven sleutelen. Uiteraard nog vreemder is het dat dit heden ten dage nog steeds gebeurt, terwijl inmiddels de kosten (en adequate personeelsvoorziening) tot onmogelijke hoogten zijn gestegen, de doelstelling van 'leedtoevoeging' achter het horizon aan het verdwijnen is en in ieder geval aan andere doeleinden ondergeschikt, én terwijl diverse sociaal-wetenschappelijke deskundigen hebben uitgemaakt dat een 'totaal instituut' als een gevangenis nooit ofte nimmer, n'en déplaise welke (kostbare) verbeteringen ook, tot enig zinnig resultaat ten aanzien van de daarin opgeborgenen zou kunnen leiden.

Dat 'opbergen' is overigens inderdaad een van de functies die, historisch gezien, de grondslag van het gevangeniswezen uitmaken. In een voor-middeleeuwse periode kon men de delinkwent in de stam 'vredeloos' (vogelvrij) verklaren — hij werd uitgestoten en moest maar zien of hij, zonder enige bescherming, in zijn eentje in de bossen zijn kost nog kon opscharrelen. In een wat latere periode met een betrekkelijk gedecentraliseerd systeem van evenzeer betrekkelijk autonome eenheden als steden, kon men delinkwenten verbannen. Of zij buurlanden of buursteden onveilig maakten, was een zaak van de burens. Op terugkomst ondanks verbanning werd veelal lijfstraf bepaald — een brandmerk kon als herkenningsteken en als strafregister dienen. In een wat later tijdperk diene de koloniën als vuilnisbak, totdat eind 18de eeuw door oorlogen de overzeese verbindingen soms in het gedrang komen. Wanneer men dan delinkwenten niet meer 'geografisch' kan wegbergen, stopt men ze maar in de kooi, wat dan toch, in die eeuw van de Verlichting, humaner leek dan vierendelen, ophangen of verbranden.

De gevangenis als opberginstituut was niet alleen het gevolg van landruimte gebrek.

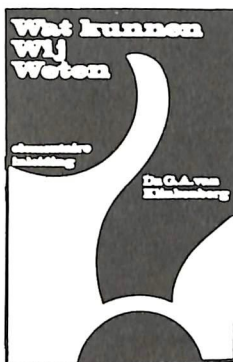
Zij werd ook geschraagd door het Gouden-eeuwse Humanisme dat in rasp- en spinhuizen een 'zedelijke verbetering' van delinkwenten beoogde. Een illusie die men alleszins achtenswaardig kan noemen — tenminste voor die eeuw — toen nog geen empirie deze werkhypothese had kunnen toetsen.

Door de combinatie van twee zo verschillende functies, het opbergen en het verbeteren, en, bij blijken van ongeschiktheid tot 'verbetering' het argument dat het toch ook in eerste instantie om 'bedtoevoeging' begonnen is, wordt langzamerhand duidelijk dat de (dys)-functie van het opbergen uiteindelijk het zwaarste weegt.

Het tragische hiervan is dat het niet in de eerste plaats en alleen de scheve positie van de delinkwent is geweest, maar, door de kostenstijgingen, de scheve balans van het gevangeniswezen die de ogen heeft geopend voor deze averechtse werkwijze, zodat misschien pas de kostbaarheid daarvan thans, voor het eerst, tot de herkenning en opheffing van dit archaïsme gaat bijdragen.

Het terugdringen van het instituut van de gevangenis is bepaald mede een doelstelling van de Coornhertliga. Deze instelling is ontstaan uit de eveneens naar Coornhert genoemde overkoepelende organisatie van strafrechtelijke studentendisputen, die, sinds 1969, eens per jaar een kongres over een strafrechtelijk onderwerp organiseert. De initiatiefnemers van de Coornhertliga willen echter een meer permanent actiecentrum vormen. De ironie van de geschiedenis brengt mee, dat zij daarvoor de naam voeren van een man die weliswaar in ons land een grondlegger van strafhumanisering is geweest, doch daarbij nu juist tevens, als aanbeveler van de spinhuizen, van de gevangenis.

Wat kunnen wij weten

Elementaire inleiding tot de kennis-theorie

Dr. G. A. van Klinkenberg

Tenslotte komt de schrijver tot de conclusie dat de wetenschappen ons nooit een antwoord zullen kunnen geven op de „laatste vragen”, zoals de vraag naar het wezen der dingen en die naar de zin van ons bestaan. Hun taak ligt in het verklarend en voorspellend *beschrijven* van wat ons in de *zintuiglijke ervaring* gegeven wordt. Om een goed beeld te hebben van de inhoud van dit boekje geven wij hieronder de inleiding van de schrijver zelf:

„Van de vier vragen waarin door Immanuel Kant de problemen van de filosofie werden samengeperst: Wat kan ik weten?, Wat moet ik doen?, Wat mag ik hopen?, Wat is de mens?, wordt in dit boekje alleen de eerste vraag beantwoord. Maar aangezien de vragen niet los van elkaar staan zal men er ook uitspraken in vinden over de mens en over het verschil tussen weten en hopen, resp. geloven.

Er is echter een principieel verschil met Kant doordat wij de vragen niet in eerste persoon enkelvoud stellen, maar in de meervoudsvorm. De filosofie is niet (meer) een zaak van en voor enkelingen, zij is een gemeenschappelijke onderneming evenals de wetenschap.

Het boekje is bestemd voor allen, jong en oud, die zich interesseren voor de vraag waarop menselijke kennis berust en hoever haar geldigheid reikt. Complicaties in de problematiek en methodiek die de beginner maar in verwarring zouden brengen werden onbesproken gelaten. Daardoor zullen sommige uitspraken in deskundige oren mischien wat apodictisch klinken; in een elementair boekje is dat niet altijd te vermijden. Wie dieper op bepaalde kwesties wil ingaan zal natuurlijk meer vakfilosofische literatuur moeten raadplegen.”

112 blz.

f 8,90

Bestellingen per giro 58 t.n.v. „De Humanistische Pers”, Utrecht.

Een zomer verpest nog geen park....

door Hans Wiedeman

Eén zomertje park-slapen heeft tot ver buiten Amsterdam nogal wat losgemaakt aan agressie, racisme en diskriminatie. Krante-artikelen, ingezonden reacties daarop en niet te vergeten een stuk Hier en Nu-journalistiek (met een van huis uit gefrustreerd politie-ambtenaar die met het Vondelpark niets te maken had) hebben de indruk gewekt, als zou van het Amsterdamse Vondelpark in de zomer van 1971 een hasjiesomwalmd Sodom en Gomorra (voor buiten-

kerkelijken: poel des verderfelijken ontchts) gemaakt zijn.

Want, nietwaar, een Duits hippie-meisje zei het zelf: in het Vondelpark zijn zeker twintig (20!) jonge mensen omgekomen als gevolg van overmatig gebruik van verdovende middelen en uitputting. En de politiemansprak dit niet tegen, ging zelfs verder: in de grachten zijn zeker twee lijken van jonge toeristen gevonden, en omdat alles met elkaar verband houdt...

Hoe was het ook weer?

Reeds in de zomer van 1969 veroorzaakte het ochtendblad De T. een komkommer-rel op de Dam, waar toen al vele (buitenlandse) toeristen hun ontmoetings- en verzamelpaats gevonden hadden. Die zaten daar maar te niksen, terwijl 'anständige' mensen hun brood verdienden, of zo al met vakantie in Amsterdam, ijverig op cultuur-jacht waren...

Omdat zomers buiten behagelijk is, blijf je al gauw iets langer voor je tent, je vakantiehuisje of je monument zitten en als je toch je slaapzak bij je hebt, blijf je maar meteen liggen tot de tram je wekt.

Zo is het zo'n beetje begonnen. Het slapen-op-de-Dam werd een sport net als het zitten onder de bruggen of op terrassen van Parijs in de jaren '50.

De fatsoensridders waren de regen voor...

Ook in 1970 werd het weer vol op ons nationale plein, er werd toen wat véél verboden kruid gerookt en verhandeld, er werd wat gebedeld, er werd (verboden, want zonder vergunning) muziek gemaakt en men deed zomaar buiten, waarvoor je vroeger op school één of twee vingers omhoog stak. De zomerpret van 1970 werd, nog vóór de eerste regens vielen, wreed verstoord door ingrijpen van hogerhand, gesteund door onze marine en gefrustreerde Amsterdamers. De Dam werd schoongeramd.

Amsterdam had weer z'n jaarlijkse rellen tot vermaak van velen-op-afstand.

Wat moest dat het volgende jaar wel niet worden!

(De viertalige krant 'Welkom' is nog voor geïnteresseerden gratis verkrijgbaar bij het Gemeentelijk Bureau voor Jeugdzaken, Tolstraat 129 te Amsterdam, telefoon (020) 761 333).

Weer werd er 'opdonderen' geblazen

De vingerwijzing in de krant 'Welkom', maar ook een stevige mond-op-mond reclame hebben een veel grotere toeloop naar het park veroorzaakt dan voorzien werd. Al snel moest meer toiletgelegenheid geschapen worden en het papierprikken werd geïntensiveerd.

Vervelender was, dat grote groepen vredelievende 'hippies' grote aantrekkingskracht uitoefenden op groepen met minder prettige eigenschappen en daden.

Voor je het weet en wilt houd je je bezig met racisme en diskriminatie, want die nare groepen blijken dan te bestaan uit Surinamers, die drughandel en afpersing bedrijven, uit Molukkers, die zich vooral met de meisjes onderhielden en uit buitenlandse werknemers die 'hun' park terug wilden hebben.

Het spreekt vanzelf, dat daarbij ook groepen minder in het oog lopende licht-kriminelen activiteiten ontplooiden op bovengenoemde gebieden.

De misstanden in het park hebben, zoals gebruikelijk, meer aandacht gekregen dan de positieve kanten van de openluchtjeugdherberg. Toen politie-autoriteiten tot maatregelen overgingen was dat mosterd na de maaltijd en buiten-slapende 'hippies' waren, net als in 1970, niet meer dan de lijdende voorwerpen.

Op papier zag het er aardig uit

Om dat volgende jaar onverkwikkelijke tonelen op en om de Dam, maar ook elders, te vermijden, maar ook om jonge toeristen in Amsterdam hartelijk te ontvangen, werden partikuliere en overheidskoppen bij elkaar gestoken in de Werkgroep Jeugdtoerisme.

Evenals in 1970 zouden ook nu weer drie sleep-ins (dat zijn goedkope slaapgebouwen) geopend worden, daarnaast zou getracht worden de Dam wat minder in het zonnetje te zetten. Daar zou nu twee maal per dag de boel natgespoten worden, (want zitten op een natte kont is niet prettig en dat is nog wáár ook!) en in een speciale toeristenkrant, 'Welkom' geheten en gratis verspreid op straat, door de VVV en andere instellingen, werd het Vondelpark als ontmoetingsplaats bepleit, dat overigens al in 1970 door veel jonge toeristen was ontdekt: ze proefden daar meer frisse lucht dan op de auto-omzoomde Dam. Voor het centrum binnen de Singelgracht werd het slapen op straat verboden.

De Vondelpark-plannen werden goed ontvangen door stadsbestuur en overheden en er werden een aantal speciale voorzieningen in het park getroffen, zoals het inrichten van een informatiestand, van een bagagedepot, van een was- en toiletgelegenheid en van een EHBO-post.

Vondelen in 1972? Ja!

Verwacht mag worden, dat de Werkgroep Jeugdtoerisme zal aanbevelen ook in 1972 een Vondelpark-project te organiseren met een aantal verbeteringen.

Een iets 'agressievere' werving voor de sleep-ins zal in het park gevoerd moeten worden en dat zal bij regen geen probleem opleveren.

Het plaatsen van tenten of andere opstellen zal van meet af aan moeten worden tegengegaan.

De politie moet tijdig een goed gemotiveerd en begrijpend 'Vondelpark-detachment' formeren en de politie zal sneller moeten optreden tegen strafbare feiten, maar dan wel op gepaste wijze (dat is dus niet met getrokken revolver of in slagorde); met name wordt gedacht aan het tegengaan van harddrug- en 'nepdrug'-verkoop. Er zal meer personeel betrokken moeten worden voor informatie en hulp en voor schoonmaak.

Het 'profijt-beginsel' zou in bescheiden mate ook in het Vondelpark kunnen worden toegepast, opdat zo min mogelijk gemeenschapsgeld (haast een vies woord) in het project gestopt behoeft te worden.

De was- en toiletgelegenheid moet vergroot worden en er zullen meer recreatieve voorzieningen gemaakt moeten worden. Om schade aan grasmat en bomen (denk aan de aktie 'Redt een Park') te voorkomen, zullen wellicht enkele vuurplaatsen gemaakt kunnen worden.

Telefooncellen in het park en een dag en nacht bemande informatiepost zijn verdere wensen.

De belangrijkste fracties in de Amsterdamse Gemeenteraad hebben reeds laten weten, dat zij het Vondelparkproject ook in 1972 een aanbevelenswaardige onderneming vinden, die de te verwachten grote stroom van (jonge) toeristen kan opvangen. Amsterdam is nu eenmaal een verrekt fijne stad, ondanks wat zeurpieten.

Dr. H. Ph. Milikowski

Lof der onaangepastheid

Dit boek heeft in kringen van sociologen, sociaal-psychologen, maatschappelijk werk geleid tot uitvoerige, soms heftige discussies. Milikowski's visie op sociale aanpassing, niet aanpassing, onmaatschappelijkheid heeft naam gemaakt.

Onaangepastheid is niet een uitsluitend negatieve houding. Zonder onaangepastheid geen menselijke vooruitgang.

265 blz.

f 15,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers - Utrecht.

DE
DAG

LIGT
NOG
VOOR
ONS

Een aantal vooraanstaande humanisten in binnen- en buitenland verleenden hieraan hun medewerking door hun bijdragen. De buitenlandse artikelen zijn in het nederlands vertaald.

Gebonden f 14,90; ingenaaid f 11,90; 214 blz.

Bestellingen per giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.

Humanisme

**Ook Uw kijk
op het leven?**

door C. H. Schonk

In eenvoudige, heldere taal zet de schrijver de humanistische principes en de humanistische kijk op het leven uiteen.

96 blz.

Prijs f 4,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.

Joachim Kahl:

Het onheil van het Christendom

of

pleidooi voor humaniteit zonder God

Met een voorwoord van Gerhard Szczeny

De auteur verdedigt zich tegen de traditionele tegenwerping dat hij alleen maar een karikatuur zou aanvallen. Hij adstrueert uitvoerig dat het christendom een frase gebleven is. Het houdt de verwezenlijking van de belangrijkste menselijke opdrachten tegen in plaats van die te stimuleren. Vooruitgang op het gebied van de humaniteit is er niet dankzij het christendom.

Szczeny zegt in zijn voorwoord dat de schrijver het christendom serieus neemt. Maar vraagt hij zich af: Kan men het nog serieus nemen?

171 blz.

f 2,75

Bestellingen per giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.

Geweten en redelijkheid

door C. Uitenbogaard

Het lijkt mij belangrijk, dat er een gedachtenwisseling op gang komt, die een eind zou kunnen maken aan de verschillende uitleg die aan de begrippen geweten en gewetensbeslissing kan worden gegeven. In Humanist nummer 17 vindt Van Dooren in zijn beschouwing onder de titel 'Geweten, gewetensonderzoek en militaire dienstplicht' er het volgende van:

'Een gewetensbeslissing is niet bespreekbaar, omdat deze niet door redelijk overwegen tot stand komt.

Tot een beroep op het geweten komt men, als redelijk overtuigende argumenten (komen te) ontbreken.

Bij een gewetensbeslissing is geen enkele vraag naar het waarom of waardoor te beantwoorden. Er kan slechts geconstateerd worden: 'Hier sta ik, ik kan niet anders.'

Het komt mij voor, dat een gewetensbeslissing allerm minst gespeend is van redelijkheid. Integendeel: van een zodanige beslissing kan pas met recht gesproken worden, wanneer ik mij omtrent een situatie ten aanzien waarvan ik mij geestelijk-zedelijk sterk betrokken voel, met de grootst mogelijke zorgvuldigheid en inspanning reken-schap heb gegeven van de zedelijke betekenis van alle relevante situatie-aspekten. De beslissing kan tenslotte met meer recht het predikaat gewetensvol dragen, naarmate ik in het afwegen van alle waarde-aspekten op meer verantwoorde wijze ben geslaagd.

Het 'meer verantwoord' refereert aan de mate van helderheid van geest tijdens het proces van waarden-afweging.

De uitkomst van dit proces vormt het zedelijk houvast voor mijn beslissing. De voor mij dwingende geldigheid van dit geestelijk zorgvuldig opgebouwde zedelijk houvast hangt samen met het streven naar ongeschonden zelfhandhaving in en optimale zingeving aan de situatie.

Er is niet zozeer sprake van: 'Hier sta ik, ik kan niet anders', maar veeleer van: 'Hier vind ik mij, zo moet en wil ik doen'.

Een gewetensbeslissing kan ik niet vatten als een sprong uit de redelijkheid in het duister van het niet-meer bespreekbare. Er is sprake van een geestelijk, zedelijk hoogst gevoelig bewustwordingsproces eventueel mede door communicatie met anderen tot stand gebracht.

Mijn zedelijk houvast is wel degelijk bespreekbaar, al impliceert zulks niet de geldigheid ervan voor een ander.

Bij mijn gewetenskeuze (beslissing) kan ik begrip hebben voor een alternatieve gewetensvolle beslissing.

Samenvattend zou ik anders dan Van Dooren willen zeggen: bij een gewetensbeslissing heb ik mij op even gevoelige als redelijke wijze bewust gemaakt van hetgeen door mij gelet op alle waarde-aspekten in een situatie moet worden gedaan en nagelaten. Ik ben tot een verantwoorde en ook te verantwoorden keuze gekomen.

Vorig jaar hebben wij geld gevraagd.
Geld voor een abortuskliniek.

Dat geld is er gekomen.

Mede dankzij redactie en lezers van dit blad.

De kliniek is er nu.

Uw hulp heeft goed geholpen.

Stimezo
Rotterdam.

STICHTING MILITAIRE TEHUIZEN

VAN HET

HUMANISTISCH THUISFRONT

Voor liefst spoedige indiensttreding zoeken wij een

Staffunctionaris

die tot taak krijgt:

- het onderhouden van contact met onze humanistische militaire tehuizen en in het bijzonder het bevorderen van de sociaal-culturele activiteiten in deze tehuizen;
- het onderhouden en bevorderen van relaties met instellingen en bedrijven ten behoeve van de fondsenwerving voor financiering van de sub a bedoelde activiteiten.

Voor deze functie gaat onze voorkeur uit naar gegadigden in de leeftijd van ca 30 tot 40 jaar met een opleiding van een pedagogische of sociale academie. Het salaris zal, op grond van opleiding en ervaring, in overleg worden bepaald. Er is een pensioenregeling.

Volledige, schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties gaarne uiterlijk binnen 10 dagen na verschijning van dit blad te richten aan het Centraal Bureau van de stichting, Weteringschans 251, Amsterdam-C.

HA FUN

LIBERTIJN IS VERNIEUWD!

volg de serie 'het onvoltooid humanisme'

deze maand o.m.:

"Waarom zouden jongeren nog lid worden van het HV? M'n dochter zegt ik wordt nooit van m'n leven lid van het HV en dat zeggen op het ogenblik de meeste dochters en zonen ook"

en:

- * ROOD IS VAN PRAAG NIET
- * MENSELIJKHEID ZOEK BINNEN HV
(... aldus B. Vos, voorzitter HV-den haag)
- verder:
- * LIPS OP DE BARRIKADE VOOR VVDM
- * MILJEUVERVUI LING
- * AKTUELE MENSELIJKE INFORMATIE

LIBERTIJN.....een onafhankelijk menselijk opinieblad kost maar fl 7,50 per jaar of los fl 1,50. Bestellen via giro 1382777 of postbus 4098, amsterdam

LIBERTIJN

Voor me ligt een boekje dat ik al verscheidene mensen heb aangeraden om te lezen en dat ik ook al dikwijls heb uitgeleend omdat ik er zelf zo bijzonder veel genoeg aan heb beleefd: 'Rosaliëtte', van Libbe van der Wal, uitgegeven bij Kruseman, Den Haag.

Rosaliëtte, of zoals ze in haar eigen land heet: Rosalieke, is een Belgisch 'maske', een beetje dromerig soms, dat leeft in een eigen gedachtenwereld maar dat aan de andere kant een heel nuchtere kijk heeft op het leven om haar heen en als 't moet heel gedecideerd kan optreden. Haar vader was een paardenhandelaar maar niet zo'n beste. 'Smeerlappen' van collega's hadden zich niet ontzien hem doodzieke beesten 'op te solveren', die hem onder de handen doodgingen. Dat was een vreeslijke nacht geweest, vier tegelijk dood. 'Dan moet gij maar geen beesten gaan bekijken met een half-zatte kop', had grootvader gezegd. 'Ik was niet zat', had vader geprotesteerd maar dat had de zaak bij grootvader alleen nog maar erger gemaakt: 'Dan zult ge niet genoeg verstand van paarden hebben. Dan moet gij een andere stiel zoeken', was het vernietigende oordeel geweest en omdat grootvader hem niet meer kon helpen, ging vader de Buysen failliet. Het was het einde van zijn paardenloopbaan en voorlopig het einde van iedere loopbaan, want het lukte hem niet om ander, vast werk te vinden.

Ze verhuisden naar Antwerpen en het gezin werd zo arm, dat Rosalieke haar eerste communie moest doen in een grijs 'armenkleedje' van de kerk omdat er uiteraard geen geld was voor een nieuwe witte jurk. Dat was natuurlijk heel erg maar Rosalieke droeg het fier want tenslotte was er niemand onder de schoolvriendinnen, die knapper was in het vangen van de diablo. Alsjeblieft. Rosalieke vond dit een niet uit te poetsen feit, dat door geen armenkleedje teniet gedaan kon worden. En dat vind ik het enige van dit kind, wat er ook gebeurt, ze is niet klein te krijgen, nergens door te imponeren, altijd vindt ze wel de een of andere oplossing. Nu kunnen er in het brein van een schrijver natuurlijk de mooiste situaties ontstaan waar de hoofdpersoon dan altijd weer zegevierend uit tevoorschijn komt maar het grappige van dit boekje vind ik, dat het niet verzonnen is. Rosalieke heeft echt bestaan en ze bestaat trouwens nog en daarom is het voor mij niet zomaar een boekje, dat geestig geschreven is.

Rosalieke leeft haar eigen leven. Als ze eens geen 'goesting' heeft om naar school te gaan, loopt ze het schoolhek voorbij en gaat wandelen. Daar krijgt ze dan wel straf voor maar dat vindt ze niet erg. Het kan buiten zo heerlijk zijn, dat ze er de straf wel voor over heeft. Maar op een ochtend regende het en toch liep Rosalieke het hek

voorbij, niet om het mooie weer maar om na te denken. Ze moest proberen te verwerken, wat haar moeder haar die ochtend had toevertrouwd en dat was niet gering: er zou weer een kindje komen en de dokter had gezegd, dat moeder een volgende bevalling niet overleven zou. Over een paar maanden zou ze er niet meer zijn. Nee, nog niet dadelijk, ze dacht met Sinterklaas en ze konden samen proberen een beetje aan 't idee te wennen. Zo gebeurde het ook, moeder stierf en de baby bleef leven want zo moest het van meneer pastoor.

Rosalieke komt dan in een klooster terecht met haar zusjes waar ze de dolste dingen beleven maar waar ze 't toch wel naar hun zin hebben. Het bombardement van Antwerpen in 1914 drijft het gezin naar Holland, waar Rosalieke, dan Rosaliëtte, blijft in een domineesgezin in de buurt van Groningen, terwijl de rest van de familie na een poosje weer naar huis gaat. Bij de dominee heeft ze 't opperbest. Dat is een code, die de vindingrijke zussen onder elkaar hebben afgesproken voor in brieven, die gelezen worden: een beetje buitenissige woorden en die onderstreept, betekenen juist het omgekeerde. Zo stond opperbest voor wat wij zouden noemen hardstikke belabberd.

Een enig boekje. Misschien een idee voor Sinterklaas?

Ans Spigt